

ГЕРАСИМЕНКО Дар'я,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 061 Журналістика,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник –

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
доцент кафедри журналістики,

Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Галина СИНОРУБ

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІНТЕРВ'Ю
З ВЕТЕРАНАМИ ВІЙНИ**

У зв'язку з російською збройною агресією проти України, що триває з 2014 року, суспільство зіштовхується із викликами, які потрібно долати задля належного функціонування країни та життя громадян. Однією з актуальних тем українського суспільства стала комунікація з ветеранами і ветеранками. У цьому контексті журналістика, як соціальний інститут, повинна дотримуватися етичних норм та враховувати психологічні основи у проведенні інтерв'ю.

Законодавство України подає визначення: «Ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав. До ветеранів війни належать: учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни» [1].

Проведення інтерв'ю з ветеранами – це не просто збір інформації, а соціальна взаємодія, що вимагає від журналіста високого рівня професійності та психологічної грамотності. Перш за все, комунікація має базуватися на принципі «не нашкодь». Як зазначає Ніна Мацюк, зовнішня експертка з питань інклюзивності громадської організації «Безбар'єрність»: «Найкраще, звичайно, пам'ятати ті три пункти, яких слід дотримуватися:

1. Спочатку людина.
2. Гідність та повага.
3. Дотримання особистих кордонів» [4].

Безпосередньо перед проведенням інтерв'ю потрібно створити довірливі, комфортні умови, аби ветеран/ветеранка почувався(лась) у безпеці. Головне говорити чесно, щиро та відверто. У процесі комунікації

доцільно дотримуватися принципів відкритості, прозорості та щирості, уникаючи прихованих підтекстів і двозначних формулювань. Важливим аспектом є чесне й пряме інформування респондента про мету розмови та межі обговорення. Зокрема, варто заздалегідь наголосити, що у випадку ненавмисного порушення особистих або емоційно чутливих меж інтерв'ююваного він може відкрито повідомити про це. Такий підхід сприяє формуванню довірливої атмосфери, мінімізує ризик психологічного дискомфорту та демонструє, що основною метою комунікації є не завдання шкоди, а прагнення вислухати співрозмовника й глибше зрозуміти його досвід та позицію [2].

Під час інтерв'ю з ветераном або ветеранкою можуть бути суб'єктивні оцінки, індивідуальні інтерпретації чи версії подій, які не завжди збігаються з загальноприйнятими фактами або позицією інтерв'юера. У таких ситуаціях важливо уникати конфронтації та не вступати в суперечку, оскільки кожна людина має право на власне осмислення пережитого досвіду. Неконфліктна комунікація сприяє формуванню психологічно безпечного середовища, у якому респондент не відчуває потреби захищатися від критики чи осуду. За відсутності тиску психіка людини демонструє більшу відкритість і гнучкість, що в перспективі може сприяти самостійному переосмисленню подій, рефлексії над власним досвідом і трансформації ставлення до пережитого [3].

Таке прийняття суб'єктивної правди ветерана/ветеранки вимагає від журналіста особливої комунікативної виваженості. Потрібно визнавати відмінності між досвідом того, хто запитує, і того, хто відповідає. Повага до права на власну версію подій має супроводжуватися усвідомленням того, що цивільна особа ніколи не зможе повною мірою осягнути глибину пережитого на фронті. Відтак, етична позиція інтерв'юера полягає у відмові від будь-яких спроб штучного зближення.

Саме тому в комунікації з військовими слід дотримуватися дистанції між досвідом інтерв'юера та респондента. Використання кліше на кшталт «Я вас розумію» є недоречним, оскільки воно знецінює важкість пережитого досвіду ветераном/ветеранкою. Варто просто залишатися уважним слухачем [5].

Окрім цього, журналісту, як і будь-якій людині, завжди потрібно апелювати до коректної термінології. Саме для цього станом на сьогодні створено «Довідник безбар'єрності» за ініціативи Олени Зеленської, що має на меті сформулювати коректне спілкування та повагу до гідності кожної людини.

Підсумовуючи, можна виокремити основні принципи проведення інтерв'ю з ветеранами та ветеранками. Насамперед важливо демонструвати уважне та активне слухання, що сприяє формуванню довіри й відкритої комунікації. Не менш значущим є прагнення зрозуміти індивідуальну «систему координат» співрозмовника, тобто його цінності, досвід і спосіб сприйняття пережитих подій.

Важливу роль у процесі інтерв'ювання відіграє емпатія, яка дозволяє створити психологічно безпечну атмосферу та підтримати респондента. Водночас необхідно уникати конфронтації, критики чи нав'язування «правильної» точки зору, оскільки це може викликати захисну реакцію та ускладнити комунікацію. Окрему увагу слід приділяти підтвердженню свободи вибору людини, а також підтримці її внутрішніх ресурсів, що сприяє збереженню почуття гідності, суб'єктності та емоційної стабільності [6, с. 66].

Отже, проведення інтерв'ю з ветеранами та ветеранками вимагає професійної майстерності у поєднанні з психологічною відповідальністю. Головним пріоритетом стає не просто отримання інформації, а збереження ментального благополуччя героя через дотримання принципу «не нашкодь» та повагу до його особистих кордонів. Важливою умовою етичної комунікації є обов'язкове визнання унікальності бойового досвіду. Такий підхід дозволяє не лише зафіксувати історію, а й сприяти реінтеграції військових у цивільне життя. Зрештою, якісне інтерв'ю з ветераном/ветеранкою базується на балансі між професійною відстороненістю та глибокою людською емпатією. Саме така взаємодія забезпечує гідне представлення захисників та захисниць у медіа, зміцнюючи довіру між армією та суспільством. Це перетворює журналістику на дієвий інструмент соціальної підтримки.

Список використаної літератури

1. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII : станом на 1 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 11.05.2026).
2. Рекомендації для членів сімей учасників антитерористичної операції. Міністерство оборони України. URL: <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/29-01> (дата звернення: 12.05.2026).
3. Як ти, ветеране? : посібник. 6-те вид. ТОВ «Укр. газет. синдикат». 36 с. URL: <https://yakty.com.ua/shop/yvk> (дата звернення: 12.05.2026).

4. Етика спілкування з ветеранами: поради експертки. АрміяInform | Інформаційне агентство. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/06/15/etyka-spilkuvannya-z-veteranamy-porady-ekspertky/> (дата звернення: 11.05.2026).

5. Як проводити інтерв'ю з військовими, аби не зашкодити їм, собі та Україні. Конспект вебінару Аліни Сарнацької – Академія викладачів журналістики. Академія викладачів журналістики. URL: <https://www.jta.com.ua/knowledge-base/yak-provodyty-interv-iu-z-viyskovymy-aby-ne-zashkodyty-im-sobi-ta-ukraini-konspekt-vebinaru-aliny-sarnatskoi/> (дата звернення: 11.05.2026).

6. Посилення спроможності соціальних працівників здійснювати психосоціальну підтримку ветеранів та їх сімей з питань психічного здоров'я: метод. посіб. для соц. працівників. 2-ге вид. URL: <https://veteran-reintegration.in.ua/wp-content/uploads/2024/10/posibnyk-posylennya-spromozhnosti-soczialnyh-praczivnykiv-zdijsnyvtay-psyhosoczialnu-pidtrymku-veteraniv-ta-yih-simej-z-pytan-psyhichnogo-zdorovya.pdf> (дата звернення: 12.05.2026).